

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005065

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-09-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мороз Алла Іванівна

2. Alla Moroz

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9408-2438

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 072

Назва наукової спеціальності: Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 40799 Фінанси, банківська справа та страхування

Дата захисту: 10-09-2026

Спеціальність за освітою: Економіка і підприємництво

Місце роботи здобувача: Товариство з обмеженою відповідальністю "Укрнафтозапчастина"

Код за ЄДРПОУ: 30175077

Місцезнаходження: Суми, Сумський р-н., 40030, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16389

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 06.73.15, 06.73.35, 06.73.65, 06.73.07

Тема дисертації:

1. Фінансові інструменти стимулювання розвитку відновлювальної енергетики
2. Financial instruments for stimulating the development of renewable energy

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена удосконаленню теоретичних засад та розробленню науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо ефективного застосування фінансових інструментів стимулювання розвитку відновлюваної енергетики. У роботі узагальнено наукові напрацювання щодо економічної сутності та ролі фінансових інструментів у стимулюванні розвитку відновлюваної енергетики, розкрито канали їх економічного впливу на проекти галузі та запропоновано тривимірну класифікаційну рамку фінансових, фіскальних та регуляторних інструментів підтримки зеленої енергетики за типом інструмента, каналом впливу і стадією застосування у життєвому циклі проекту, що дозволяє ідентифікувати інструменти з множинним впливом. Бібліометричний аналіз масиву з 8636 публікацій наукометричної бази Scopus за 1972–2025 роки, виконаний із застосуванням інструментарію Bibliometrix/Biblioshiny та VOSviewer, дозволив окреслити тематичні кластери наукового дискурсу, виявити географічну асиметрію дослідницької активності та ідентифікувати дослідницькі прогалини, зокрема недостатню представленість країн з перехідною економікою та домінування одновимірних класифікацій інструментів. Сформовано емпіричну

базу та здійснено панельне оцінювання впливу механізмів feed-in tariff (FiT) та power purchase agreement (PPA) на інвестиційну активність у відновлюваній енергетиці за даними 59 країн упродовж 2000–2019 років із застосуванням моделей з фіксованими ефектами; кластеризацією методом k-means на розширеній вибірці 67 країн виокремлено вісім типологічних груп за архітектурою фінансової підтримки. Встановлено технологічну диференціацію результативності тарифних механізмів, найвиразнішу для сонячної енергетики як модульної та масштабованої технології. Удосконалено науково-методичний підхід до одночасного оцінювання впливу фінансових і регуляторних інструментів на публічні інвестиції за сімома видами технологій генерації на основі моделі Seemingly Unrelated Regression (SUR), яка враховує кореляцію залишків між технологічними рівняннями, що дозволило оцінити взаємозалежність інвестиційних потоків усередині енергетичного портфеля та обґрунтувати доцільність портфельної логіки державної підтримки, за якої інструменти добираються з урахуванням зрілості та ризикового профілю технологій. Набули подальшого розвитку науково-методичні положення щодо детінізації економіки як інституційної передумови дієвості фінансових стимулів: на панелі 24 країн за 2003–2020 роки оцінено вплив декомпозованих складових індексу жорсткості екологічної політики на масштаби тіньової економіки, виміряні за моделлю MIMIC, підтверджено перевагу ринкових механізмів екологічного регулювання над командно-адміністративними та виявлено контрпродуктивний ефект надмірного специфічного екологічного оподаткування. Удосконалено методичний інструментарій оцінювання впливу тарифних механізмів FiT на інвестиційну активність страхового сектору: на панелі 64 країн за 2000–2020 роки встановлено, що розмір страхового сектору є значущим позитивним детермінантом частки відновлюваної енергетики, а ефект тарифної підтримки реалізується переважно через модеруючий канал взаємодії з розвитком страхового ринку. Здійснено порівняльне оцінювання результативності фіскальних і регуляторних інструментів кліматичної політики за даними 48 країн за 2009–2022 роки з використанням панельних моделей з фіксованими та випадковими ефектами і двох альтернативних індикаторів частки відновлюваної енергетики. Виокремлено інструменти зі стійким позитивним впливом, насамперед стандарти викидів, обмеження введення нових вугільних потужностей і планування розширення потужностей, та задокументовано просторову неоднорідність ефектів підтримки. Розвинено методичне забезпечення оцінювання ролі цифрового розвитку: кореляційний аналіз індексу цифрової економіки та суспільства (DESI) і частки відновлюваної енергетики для 27 країн ЄС за 2017–2022 роки, доповнений SWOT-аналізом цифрової трансформації фінансових інструментів, підтвердив стійкий позитивний зв'язок цифрової зрілості з поширенням відновлюваної енергетики та обґрунтував диференціацію інструментів підтримки залежно від рівня цифрової зрілості країн. Запропоновано стратегічні рекомендації щодо вдосконалення системи фінансового стимулювання розвитку відновлюваної енергетики в Україні, структуровані за трьома горизонтами дорожньої карти: короткостроковим, орієнтованим на відновлення платіжної дисципліни та довіри інвесторів через створення захищеного фонду виплат, подовження податкових пільг і гарантійні механізми міжнародних фінансових організацій; середньостроковим, що передбачає перехід до конкурентних аукціонів, стандартизованих довгострокових контрактів PPA та інструментів змішаного фінансування; довгостроковим, спрямованим на інтеграцію до європейського ринку зеленого фінансування через узгодження національної зеленої таксономії з Європейським стандартом зелених облігацій.

2. The dissertation is devoted to improving the theoretical foundations and developing methodological approaches and practical recommendations for the effective application of financial instruments stimulating renewable energy development. The thesis generalises scientific approaches to the economic essence and role of financial instruments in stimulating renewable energy, reveals five channels of their economic impact on renewable energy projects, and proposes a three-dimensional classification framework of financial, fiscal and regulatory support instruments structured by instrument type, impact channel and stage of the project life cycle, which allows identifying instruments with multiple impacts. A bibliometric analysis of 8,636 Scopus-indexed publications over 1972–2025, performed with Bibliometrix/Biblioshiny and VOSviewer, outlined the thematic clusters of scientific discourse, revealed the geographical asymmetry of research activity and identified research gaps, in particular the underrepresentation of transition economies and the dominance of one-dimensional classifications of

instruments. An empirical database was compiled, and a panel assessment of the impact of feed-in tariff (FiT) and power purchase agreement (PPA) mechanisms on investment activity in renewable energy was carried out for 59 countries over 2000–2019 using fixed-effects models; k-means clustering on an extended sample of 67 countries identified eight typological groups by the architecture of financial support. A technological differentiation of the effectiveness of tariff mechanisms was established, most pronounced for solar energy as a modular and scalable technology. The approach to the simultaneous assessment of the impact of financial and regulatory instruments on public investment across seven generation technologies was improved based on the Seemingly Unrelated Regression (SUR) model, which accounts for the correlation of residuals across technology equations. This made it possible to assess the interdependence of investment flows within the energy portfolio and to substantiate a portfolio logic of state support, under which instruments are selected with regard to the maturity and risk profile of technologies. Provisions on the de-shadowing of the economy as an institutional precondition for the effectiveness of financial incentives were further developed: for a panel of 24 countries over 2003–2020, the impact of the decomposed components of the environmental policy stringency index on the size of the shadow economy, measured by the MIMIC model, was estimated; the advantage of market-based environmental regulation over command-and-control approaches was confirmed, and the counterproductive effect of excessive specific environmental taxation was revealed. The toolkit for assessing the impact of FiT mechanisms on the investment activity of the insurance sector was improved: for a panel of 64 countries over 2000–2020, it was established that the size of the insurance sector is a significant positive determinant of the renewable energy share, while the effect of tariff support is realised mainly through the moderating channel of interaction with insurance market development. A comparative assessment of the effectiveness of fiscal and regulatory climate policy instruments was performed for 48 countries over 2009–2022 using fixed- and random-effects panel models and two alternative indicators of the renewable energy share. Instruments with a stable positive impact were singled out, primarily emission standards, bans on new coal-fired capacity and renewable capacity expansion planning, and the spatial heterogeneity of support effects was documented. The methodological support for assessing the role of digital development was advanced: a correlation analysis of the Digital Economy and Society Index (DESI) and the renewable energy share for 27 EU countries over 2017–2022, supplemented by a SWOT analysis of the digital transformation of financial instruments, confirmed a stable positive relationship between digital maturity and renewable energy deployment and substantiated the differentiation of support instruments according to countries' digital maturity. Strategic recommendations for improving Ukraine's system of financial stimulation of renewable energy are proposed, structured along the three horizons of a roadmap: a short-term horizon focused on restoring payment discipline and investor confidence through a protected payment fund, extended tax incentives and guarantee mechanisms of international financial institutions; a medium-term horizon envisaging a transition to competitive auctions, standardised long-term PPAs and blended finance instruments; and a long-term horizon aimed at integration into the European green finance market through aligning the national green taxonomy with the European Green Bond Standard.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Lyeonov S., Moroz A., Dudzik I., Chuluunbaatar E. Green rules & grey markets: Do environmental policies influence the informal economy? *Economics and Sociology*. 2025. Vol. 18(1). P. 313–338. DOI: 10.14254/2071-

- Lyeonov S., Moroz A., Wenerska B., Tangl A. The impact of feed-in tariffs and power purchase agreements on public investments in renewable energy. *Journal of International Studies*. 2025. Vol. 18(3). P. 179–218. DOI: 10.14254/2071-8330.2025/18-3/10
- Raboshuk A., Serhiiienko R., Myroshnychenko Iu., Kobylnik D., Moroz A., Lyeonov S. Public and fiscal policy instruments for supporting renewable electricity development: Evidence from a cross-country study. *Public and Municipal Finance*. 2025. Vol. 14(3), P. 74–92. DOI: 10.21511/pmf.14(3).2025.06
- Lyeonov S., Artyukhov A., Bokenchina L., Sitenko D., Yehorova Y., Zhytar M., Moroz A. The role of feed-in tariffs in encouraging insurance companies to invest in renewables. *Insurance Markets and Companies*. 2025. Vol. 16(1). P. 115–130. DOI: 10.21511/ins.16(1).2025.10
- Lyeonov S., Moroz A. Financial Instruments for Renewable Energy Incentives: a Cluster-Based Analysis of Feed-in Tariffs and Power Purchase Agreements. *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2025. Vol. 9(1). P. 123–139. DOI: 10.61093/fmir.9(1).123-139.2025
- Moroz A., Lyeonov S. Stimulating Financial-Fiscal Instruments of Supporting Development of Renewable Energy Sources: Bibliometric Analysis. *Financial Markets, Institutions and Risks*. 2024. Vol. 8(4). P. 179–203. DOI: 10.61093/fmir.8(4).179-203.2024
- Мороз А.І., Куценко В.І. Проблеми ефективного функціонування фінансових інструментів стимулювання розвитку відновлюваної енергетики. *Економіка та суспільство*. 2025. 80. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-80-170
- Мороз А.І., Куценко В.І. Роль фінансових інструментів у стимулюванні розвитку відновлюваної енергетики. *Scientific Journal of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University Economics*, 2025.3.С.61–68. DOI: 10.32782/ecovis/2025-3-9
- Moroz A., Kutsenko V. Green energy in the context of digitalization: approaches to financial incentives. *Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management*. 2025. 21 DOI: 10.54929/2786-5738-2025-21-08-01
- Мороз А.І. Податкові та кредитні стимули розвитку відновлювальної енергетики в умовах фіскальних обмежень. Міждисциплінарні підходи до вирішення актуальних проблем економіки, обліку, менеджменту та права в умовах світових трансформацій: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (18 жовтня 2025 р.). Кременчук, 2025. С. 44–46 URL: <https://www.economics.in.ua/2025/10/18.html>
- Мороз А.І. Роль банківського сектору у фінансуванні проектів ВДЕ: можливості та ризики. Світ наукових досліджень. Випуск 45: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 21–22 жовтня 2025 р.) / за ред.: О. Патряк та ін. ГО «Наукова спільнота», WSZiA w Opolu. Тернопіль: ФОП Шпак В.Б. 2025. С. 20–23. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6498/>
- Moroz A. ESG investing and its impact on the development of renewable energy. *Modern Trends in the Development of Science and Society: Proceedings of the International Scientific Conference (Rotterdam, Netherlands, 23 October 2025)*. Bookmundo, 2025. P. 20–23. URL: <https://researcheurope.org/book-112/>
- Мороз А.І. Зелені облігації як інструмент фінансування енергетичного переходу: світовий досвід і перспективи для України. Актуальні питання розвитку галузей науки: збірник наукових праць з матеріалами VI Міжнародної наукової конференції (м. Вінниця, 31 жовтня 2025 р.). Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 65–70. URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/31.10.2025>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези; методичні документи; аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення стану навколишнього середовища; економія енергоресурсів; удосконалення фінансових інструментів стимулювання розвитку відновлюваної енергетики;

підвищення енергетичної безпеки держави

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U114364 0121U114396 0121U114477

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Леонов Сергій Вячеславович

2. Serhii Leonov

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5639-3008

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Петрушенко Юрій Миколайович

2. Yurii Petrushenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9902-7577

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Затонацька Тетяна Георгіївна

2. Tetiana Zatonatska

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9197-0560

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, Київ, 01033, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Прокопенко Ольга Володимирівна

2. Olha Prokopenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1362-478X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Код за ЄДРПОУ: 02125510

Місцезнаходження: вул. Роменська, Суми, Сумський р-н., 40002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти**Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Захаркіна Людмила Сергіївна

2. Liudmyla Zakharkina

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1002-130X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Самусевич Ярина Валентинівна

2. Yaryna Samusevych

Кваліфікація: д. е. н., доц., 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7048-8388

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський державний університет

Код за ЄДРПОУ: 05408289

Місцезнаходження: вул. Харківська, Суми, Сумський р-н., 40007, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Гриценко Лариса Леонідівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Гриценко Лариса Леонідівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Бойко Антон Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна